

Oglas, pripisana od istoga i računaju se na temelju običnog cijenika ili po dogovoru.

Nevca predbrojbu, oglasne štamparije napućnicom ili položnicom pošt. Međionice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kad naručite vašu točnu oznaku imena, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Ukoliko na vrijeme ne primi, naka to javi podpravištvu u svjetovnom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvan napise reklamacije.

Cehovskog računa br. 847.849. Telefon: tiskara br. 38

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu malo stvari, a nealoga sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka o podne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju ne poštarijom ni na šalje, a nefrankirani ne primaju.

Predplata se postarivom štovi 10 K u obće, 5 K za seljake ili K 5—, odobno K 2.00 na pol godinu.

Izvan carovine više poštarina. Plaća i štampuje se u Puli.

Površni broj štovi 10 h, za ovoj 20 h, kol u Puli taš izvan list.

Uredništvo i uprava nalazi se u Takuri Lagleje i dr. Via Giulia br. 1. kane naša se nalovljuju sva pisma i predplate

Glavni urednik i izdavatelj Josko J. Mahulja.

U nakladi tiskare Leginja i dr. V. Pall ulica Giulia 1.

Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu.

Poziv na predplatu!

Primiće se konac godine a mnogi od naših cijenj. predplatnika zaostali su sa predplatom za jednu i dvie godine. Pozivljemo i opominjemo sve one, koji još svojoj dužnosti udovoljili nisu, da to odmah učine. Predplata se plaća unapriod. Uprava „Naše Sloge“.

Sretan Božić!

Kršćanski svijet pripravlja se, da po drevnom običaju: proslavi što svečanije uspomenu narodjenja Onoga, koji je došao na svijet kao Bog i covjek donesao nam palnu mira i krst spasenja.

„Za krst častni i slobodu zlatnu“ borio se je naš narod kroz vjekove proti svomu vjerakomu i narodnomu dušmanu. Na potoke svoje dragocjene krvi prolilo je „za krst častni“ zalogiv od sv. Stolice laskavi i zaslužni naslov „predzidje kršćanstva“. Obranio je zapad od provala sljedbenika polumjeseca, ali svoje „zlatne slobode“ nije izvojevao ni danas. Dok je u umirao na krvavim poljanah za tuđu „zlatnu slobodu“, ostao je taj vječni patnik i nadalje robom onih, za koje i radi kojih je doprineo neprocenljivih žrtava u imetku i krvi.

Nad gorovitim Balkanom odsiera se još krvavo obzorje, još se diže crni dim porušenih i zapaljenih gradova i sela; još se puši topla krv oko ravna Drinopolja, Losenograda i Catalde, te ispod kaunena Skadra i na Kosovu polju, gdje je poginulo na stotine hiljada slavenskih junaka-mučenika, borećih se za „krst častni i slobodu zlatnu“. Četiri kršćanske države pograbile su oružje, da oslobode zemlje, koje su nekoć njihove bile, da riese braću svoju ispod turakog robstva, u kojem su tamila punih pet stoljeća. Digao se krst proti polumjesecu, koji je još jedini u prosvjetljenoj Europi u dvadesetom stoljeću po državao gonjano robstvo svojih kršćanskih podanika. Kršćansko oružje slavi sjajnu pobjedu nad krvoločnim Azijatim; — krst častni, taj simbol kršćanstva, prosvijete i slobode diše se ponosno i slavodobitno nad potamnim polumjesecom.

Popat križarskih vojaka u srednjem vijeku proti Turčinu, ustali su kršćanski narodi Balkana, da oružjem u ruci i predjedni svetim kralom osloboda iz turakog robstva svoju braću po vjeri i jeziku. Neprek njihov je veličanstven, neočekivano slavan. Ali podpun još nije. Kršćanske vojske čekaju još oružjem u ruci na Balkanu, a da vide hoće li zastupnici njihovi i odaslanici veleavlasti u Londonu pravedno i dostojno nagraditi silu njihove žrtve.

Slavenske čete i njihovi saveznici Grci slavili su ljetos dočelo od svojih družina sa krvavim poljanah Balkana uspomenu narodjenja Hristova. Te janake čete nit

će čuti veselog udaraanja kršćanskih zvonova niti milozvučne božićne pjesme rod-nih hramova. Andjeoska pjesma: „mir ljudem dobro volje“ nemože da nadje kod njih ljetos svetog odziva, jer pod oružjem neima mira ni dobre volje. Nu ni njihove družine neće ljetos u miru i dobre volje slaviti svete Božićne blagdane jer imade svaka svojih milih na bojnom polju ili pod crnom zemljom.

Medjutim nestati će krvavog rata, nastati će opet željeni mir, povratit će se kućam svojim oteveli, sinovi i braća a da u miru i radu uživaju plodove svojih patnja i muka. Doći će vrijeme mira i zadovoljstva i kršćanski će narodi krvavog Balkana uživati plodove svojih žrtava, toli željenu „slobodu zlatnu“. To im želimo iz puna srca kao kršćani i kao Slaveni.

U predvečer božićnih blagdana veće nas još jedna dužnost, a ta je, da se sjelimo i onih stotine hiljada naše vojne mladeži, koja puni kasarne, škole i druge javne zgrade Bosne Hercegovine, Dalmacije i ratne brodove naše mornarice, pozvana pod oružje na zapovjed svog vrhovnog poglavara. Nemožemo nit smijemo ovdje spominjati razloge za taj težki korak naše ratne uprave, ali narodni austro ugarske neća se smiriti, dok se ta mladež nepovratit obiteljim svojim.

Mnogo očiju starica majka, sestara i ljuba orositi će se ovih svojih blagdana sjecajuće se sladko-turobno svojih milih, koji se odazvaše svojoj težkoj dužnosti i carskoj zapoviedi i kojim će ljetos proći Božić kao svaki drugi dan u godini. I toj našoj mladeži, sinovom ponajboljim našega naroda šaljemo bratake pozdrave i iskrene želje, da se vrate čim prije čili i zdravi kućam svojim.

Položaj na Balkanu!

Pula, 23. decembra 1912.

Pogadjanja o miru u Londonu izmedju izaslanika balkanskih država i onih turakih zapinjtu usljed prigovora turakih izaslanika, koji se protivio da s njima ugovore o miru i grčki izaslanici, budući varaju sa Turakom da sklopi primirje. Tomu prigovoru Turaka usprotivili su se složno svi balkanski izaslanici izjavom, da se složno svi balkanski izaslanici i složno ratovale, tako da će skupno i složno sklopiti mir. Na to su turaki izaslanici tražili od-godu s jedne, do subote, do kada će do-biti upute svoje vlade iz Carigrada. S druge strane turaki izaslanici savlače po-gadjanja o miru zahtjevom, da Drinopolje ostane u posjedu turakom i da se već sada obkribi živetom. Taj zahtjev turake učelo je vrlo slab otisak na balkanske saveznike, te njihovi izaslanici naradaju,

ako Turaka faktično ustraje na tom zahtjevu, da oni neće pod nikakav uvjet pristati na odstup Drinopolja, koji bez opoziva ima ostati unutar bugarskog ozemlja, te ako bi se u Carigradu tomu protivili, pregovori o miru bi se odmah prekinuli i nastavio rat.

Usporedo sa konferencijom o miru izmedju balkanskih država i Turake sastali su se u Londonu u utorak na vječanje poslanici velikih sila, t. j. Engleske, Francuzke, Njemačke, Rusije, Austro-Ugarske i Italije. Vječanja tih poslanika su neobvezatna, t. j. ne vežu njihove vlade, a svrha im je, da se sporazume europske vlasti o pitanjima, koja su nastala povodom rata na Balkanu. Ta pitanja, o kojima će se po prilici raspravljati, bila bi ova: 1. Pitanje Albanije sa obzirom na austrijske i talijanske interese; 2. čiji će biti Skadar; 3. šta će biti s otocima u Egejskom moru; 4. pitanje Dardanela sa obzirom na ruske interese; 5. o osiguranju ekonomskih interesa pojedinih vlasti na Balkanu; 6. pitanje slobodne trgovačke svezve Soluna a Austro Ugarskom i Njemačkom.

Prvi sastanak imao je posve neformalni karakter, trajao je do 7 sati na večer. Da se istakne taj neformalni značaj, došli su poslanici bez svojih tajnika, a nije se ni zapisnik vodio. Za dogovore nema nikakova programa, niti ga je koji poslanik iznio. Sastanci se ne će držati svaki dan, nego prema potrebi od vremena do vremena. Izjave poslanika ne obvezuju njihovih vlada, te ih ove mogu opozvati, ali će neprislusno raspravljati sva pitanja, koja veleavlasti interesiraju. O daljnjim konferencijama poslanika javljaju, da se je u petak obdržavala posljednja sjednica, te da su vječanja dovela do povoljnog rezultata. O svemu pak drže najviše tajnu, te će izdati samo kratko službeno saobćenje. Vječanja pak nastavit će se po mogućnosti poslije nove godine prema potrebi, kako to budu poz-niji događaji iziskivali i pretresati pitanja manje važnosti.

Napeto stanje izmedju Austro-Ugarske i Srbije, kako glase najnovije vijesti, čini se da je u velike popustilo, te će se spor rješiti mirnim putem za kratko vrijeme. To polvrđuju politički krugovi u Beču i Beogradu sa svojim miroljubivim izjavama, kako isto prosudjuju položaj s najboljom nadom u Parizu i Londonu. Glavna za-prieka bila bi još pitanje jedne srbiske luke na Jadranskom moru u Albaniji. Iz-gleda pak, a po glabovima iz Beograda jednom londonakom listu, stalno je, da je i to pitanje rješeno povoljno te je spor izmedju Austrije i Srbije podpunu iz-gledjen. Srbija da je pristala na autonomiju Albanije, a kao odštetu za to, dobiti će Srbije trgovacka prava u jednoj albanskoj luci, iz koje će jedna željeznica ići u Srbiju. Da je napetošću popustila ili pak savrim izgledjena, daje naslućivati izjava srbiskog ministra predsjednika Pačića, koji je ovih dana rekao ovo: U našem je in-teresu, da nakon posljednjih ratnih doga-

djaja živimo u dobrom sporazumu sa Austro-Ugarskom, pošto nam naš moćni susjed može u mnogom pogledu biti od koristi. Mi želimo izlaz na more i bili smo uvjereni, da se ova želja dade dovesti u sklad sa interesima Austro-Ugarske. Mi smo glede toga poduzeli pokušaj, da polučimo sporazum sa Austro-Ugarskom, ali je to dosad ostalo bez uspjeha. No pošto mi ne ćemo da zaostriamo naše odnošaje sa Austro-Ugarskom, prepuštamo odluku ovog pitanja veleavlastima. Srbski poslanik Jovanović otišao je u tom predmetu u Beč sa posebnim uputama. Isti je pak izjavio, da će pregovori izmedju Austro-Ugarske i Srbije započeti čim prije.

I Austrijski ministar izvanjskih posala grof Berchtold je izjavio, da se nada te će i za budućnost očuvati monarhiji mir. Dok se tako vode pregovori o miru, konferencije i razvijaju događaji te su mogli prouzročiti europski pokolj, nastavlja se rat izmedju Turaka i Grčka, jer Grčka nije htjela sklopiti primirja s Turakom. Grčke čete dolaze u pravcu prema Janini u sukob s turskim četama pod Djavidpašom. U ponedjeljak pak došlo je do pomorske bitke izmedju grčkog i turskog brodovlja pred Dardanelama. U toj bitci vrlo je oštećena turaka oklopnjača „Hairedin-Barbarosa“ i ostala nesposobna za boj, te se je nakon četiristnog boja tursko brodovlje povuklo u Dardanelle.

Po svim vijestima, koje dolaze od vlada veleavlasti, nastoji se održati mir i izbjeći oružanom sukobu te nesuglasice rješiti mirnim putem. Tako su prvi ministri svih velikih država dali u tom smislu mirorjubive izjave, a najposlje i ruski ministar.

Iz ruske granice dolaze vijesti, da Rusija od sriede povlači čete sa njemačke i austrijske granice. Isto tako se javlja sa austrijskih medja, da Austrija polako odpušća pozrane rezerviste. To je najbolji dokaz, da se je položaj poboljšao i da nema razloga da se duhovni uznemiraju radi pogibelji rata, jer ta je pogibelj sada posvema odstranjena.

Ove umirujuće vijesti razveselili će svakoga poštem mislećega covjeka a osobito naš narod, koji je u ovim teškim danima bio zabrinut za svoju djecu. Te vijesti dolaze u dobar čas pred dvete božićne blagane, da je narod uzmogne u miru i zadovoljstvu proslavit uz pobožni piev i na zemlji mir ljudem, koji su dobre volje“.

Iz carovinskog vječja.

U Beču, dne 20. decembra 1912.

Kako izvijestimo za posljednji broj, pogibelj sa odroćenje ili zatvorenje držav-noga sabora, minula je ili bolje rekać, bijaše odročena bar za jedan čedan. Pro-sloga čedna očekivalo se je svaki čas, da će vlada prije dobe kući poslati državni sabor. Medjutim se je vlada predomisli-la, to usljed čestite odluke sviji stranaka vječine, da će mišom ili silom slomiti ob-

strukcija čeških radikala protiv najužnijoj vojnoj osnovi, o kojoj bijaše već govora na ovom mjestu.

Pravni odbor, koji je razpravljao tu osnovu, napeo je sve sile, da svlada obstrukciju i to mu je uspelo nakon dugo-trajnih sjednica i poslije silna napora. Sjedinili su odborci čitavu noć i čitav sljedeći dan, dok je konačno i ta osnova u odbor prihvaćena bila. Tim bijaše njezina sudbina riješena. Došla je naime poslije 24 sata u državni sabor, gdje su opet češki radikali protiv nje obstruirali. Sjednica je trajala neprestano puna 56 sata te su pojedini češki govornici pokazali neobičnu ustrajnost i silu.

Jedan između njih i to zast. Frési govorio je punih 16 sata t. j. od 8 na večer pak do podne sljedećeg dana. Za njim su se povelili drugi govornici iste stranke, ali ga nije nitko dostigao. Govorili su po 5, 6 i čak do 8 sati neprestano protiv osnovi, nu i oni bijahu premoću vladinih stranaka svladani.

Osnova bijaše naime u kući u drugom i trećem čitanju prihvaćena i za koji dan postati će zakonom t. j. čim dobije prethodnu potvrdu. Prihvaćena je uz nekoje promjene, koje je odbor odobrio i ponešto zetižno same osnove ublažio.

Završavanje proračunske osnove.

U proračunskom odboru završena je rješitima vladine osnove o privremenom proračunu za god. 1918. članovi hrvatsko-slovenskoga kluba, zastupnici Dulbić, Gostinčar i Korotec. Prvi od njih govorio je protiv osnovi opetovno po 3—4 sata dočim je drugi govorio punih 18 sata protiv istoj. U subotnoj sjednici istoga odbora govorio je zastupnik Korotec duže vremena, iznesav protiv vladi sve protizbave vlade i njezinih stranaka protiv Slovence i Hrvati-ma u monarhiji.

Sva trojica naših članova prošetali su položaj našega naroda u monarhiji, iznijeli sve njegove želje i tegobe te nepobitno dokazali, da je sadašnji vladin sustav naperen protiv težnjama i zakonom zajamčenim pravima našega naroda. Pokazali su na neustavnu i samovoljnu mađjarsku vladavinu u Hrvatskoj; prikazali su u pravoj stvari nesnosno stanje Hrvata i Slovence u Koroškoj, Štajerskoj, Goričkoj, Istri, Trstu, Dalmaciji i u Bosni-Hercegovini. Tim su odgovorili i na prigovore njemačkih stranaka i njihovih saveznika u parlamentu, da nemaju tobož naši zastupnici pravog razloga, da se tuže, da prigovaraju i da se raspravama u odborima i u kući zatežu.

Mi ne obstruiramo — rekoste naši zastupnici — iz objesti ili iz pokosa — već iz krvave potrebe, jer nemožemo da više smatamo bolji i nevolje našega naroda. I to će završavanje naših zastupnika biti bez dvojbe od većine vladinih stranaka svladano, ali će ostati debelim slovima zabijeljeno u poviesti austrijskog parlamenta, da su Hrvati i Slovenci ove monarhije skrajno nezadovoljni, da nisu voljni dulje smekta podnositi nevolje i nasilja, koja počinjaju nad njima Niemci, Mađjari i Talijani i da će sve vlade morati, da računaju i s njima ako žele, da se u parlamentu mirno i redovito raspravlja i zaključuje.

Osnova o stanju konja za vojsku.

U sjednici od 14. o. mj. dovršena je rasprava o vladinoj osnovi o stanju konja za potrebe vojske. Naši zastupnici podnesli više ispravaka u tom smislu, da se otkladi i te nove breme našemu narodu. Osnova bijaše prihvaćena u drugom i trećem čitanju. Prihvaćeni bijahu i nekoji ispravci, koje je već bio odbor odobrio.

Stavljnje vojnika.

U sljedećoj sjednici došla je na raspravu vladina osnova o stanju vojnika za god. 1918. Kod rasprave izjavila je većina govornika, da će glasovati za povećan broj malih vojnika običnom na isti položaj

u monarhiji. Osnova bijaše prihvaćena u drugom i trećem čitanju velikom većinom glasova. Za nju nisu glasovali, kao u obće za nijednu vladinu osnovu, kojom se još više oblaćuje i naš narod, naši zastupnici iz Istre. Oni su htjeli i tim dokazati, da nemaju povjerenja u sadašnju vladu i da nemogu nit hoće ljubiti batinu, kojom se udara po našem narodu.

Predloženo privremenog poslovnika.

Već drugu godinu raspravlja zastupnička kuća na temelju privremenog poslovnika, koji bijaše prihvaćen prije dvije godine. Tim poslovníkom ograničena su prilično stara prava državnih zastupnika, ali ona su još uvijek prevelika za vladine ljude i njezine stranke. Posebni odbor izradio je novi poslovnik, kojim će biti još više ograničena prava zastupnika, osobito onih zastupnika, koji sačinjavaju male stranke ili zastupaju male narode.

Privremeni poslovnik imao bi trajati do 31. decembra 1912. i ako nebi do tada produljen bio, stupio bi u kriptost, stari slobodnomniji poslovnik. Toga pako neće ni vlada ni njezine stranke. Radi toga je došla na raspravu osnovu, koja ide zatim, da se taj poslovnik produlji na 6 mjeseca. Za rasprave o tom predmetu došlo je do burnih prizora između stranaka većine i manjine, osobito čeških radikala i narodnih socijalista. Osnovu prihvatise stranke većine.

Razdraženost u parlamentu.

Dugotrajne noćne sjednice velikih i važnih odbora te neobične duge sjednice u kući razdražile su tako silno živce zastupnika svih stranaka, da su burni prizori u odborima i u kući na dnevnom redu. Neima nijedna sjednica a da nedodje do vike i gungule, koje traju često i preko običnih bučnih događaja. Najburniji takav prizor dogodio se je u sjednici od petka kadno su htjelo stranke većine izključiti manje stranke t. j. hrvatsko-slovenski klub, te češke radikale i narodne socijaliste od sudjelovanja kod rasprave o produljenju privremenog poslovnika. Stranke većine zaključise naime, da će govoriti samo dva njihova pristala i onda se imalo raspravu zaključiti. Proti takovom nezakonitom i nasilnom postupku prvotjedovali su najodlučnije članovi hrvatsko-slovenskog kluba, naročito pako spomenuti češki zastupnici. Oni bijahu svi na nogama te vičući kao biesni i udarajuć najprije šakama i nogama zahtjevaše, da se dađe i njima do riječi. Videći, da im se nepopušta, stadoše udarati šakama po pulcima te nekoje razbiše i pokrovima istih udarata tako silno, da su komadi liesa vrcali na sve strane. Dugo se je htjelo dok se je ponešto nemir slegao i dok su mogli razni govornici manjine do riječi i to pod formom stvarnih izpravaka.

Položaj je u parlamentu silno napet te se nemože još predvidjeti kako će se velike protizbave izravnavati. Privremeni proračun neće biti, kako se je vlada nadala raspravljen prije Božića, te će se zastupnici morati u Beč vratiti, da taj proračun i nekoje druge važne predmete raspravljaju zadnjih dana stare i prvih dana nove godine.

Govor

zastupnika Dra. Lagioje prigodom rasprave privremenog proračuna, izrečen u sjednici zastupničke kuće carevinekog vjeća u Beču 25. novembra 1912.

(Nastavak.)

Ali osim što se podržava državopravne i političke namjere i njihovo provođenje istom je po nas, nego i državni programi Austrije i Ugarske, tih dviju država naše monarhije križaju se u mnogom pogledu jedan s drugim, a to križanje, te protizbave državnih interesa s jedne strane austrijskih, a druge strane ugarskih događaju se najviše, dopače skoro isključivo opet na

našem narodnom ozemlju na našu štetu i poguhu. Radi li se o tom, da se Mađjare budi koliko zadovoljni privremeno, — kažem privremeno, jer da oni neće nikad biti potpuno zadovoljni, o tom smo svi osvjedočeni —, račun toga plaća Hrvatska. Ako se radi o tom, da Mađjarska — koja nije isto što je negda bila Hungaria — dobije koncesija u prometnom i u opće u velikom gospodarstvenom smjeru, to ide opet na račun onih južnih zemalja koje su naša otačbina.

Dakle državopravno mi se nalazimo u položaju, kakov bi svaka druga država u monarhiji u kojoj bismo bili, makar ne isključivo u našem interesu, bar u svojem vlastitom štiti, a baš toga se neće. Pitam Vas, gospodo, kakvi su to državopravni odušaji, kakovo zajedničko, kakvo skupno političko djelovanje, kada se ljudi istog naroda, istog jezika, istih čuvstva, iste kujiževnosti i istih političkih, socijalnih i gospodarstvenih potreba, u svojoj vlastitoj domovini moraju da čute za tuđince?

Navešti ću samo neke primjere. Gojenje šume stalno nije političko pitanje i nemožemo pojmiti, kako se u našoj državi može takvim smatrati. Ipak mlad čovjek koj je svršio u Hrvatskoj dobrim uspjehom šumarsku ili gospodarsku nauku, te si pribavio i praktičnog znanja, u Austriji nemože da dobije bez daljih poteškoća službe, jer nije austrijski državljani.

Duhovnici iz Italije mogu u Istri laglje biti namješteni, nego li iz Austrije, Kranjske i Dalmacije, a kamo li iz Hrvatske. Dakako, gospodo, to doduše samo u jednoj biskupiji, kojoj je na čelu čovjek, protiv komu se već od godina podižu tolike tužbe, da se je čuditi, kako preuzivljeni Flapp može da zauzima i nadalje ono delikatno mjesto u Poreču. Jedna jedina naša opaska u tom pogledu imala bi biti za one, kojim su pojedini posve dobro poznate, dostatna, da onaj čovjek ni 48 ura dalje nebuđe ondje. Neima gospodo, suca u Austriji, ni javnog službenika, ni svjetovnoga našeg narodnog prijatelja, koj bi nam Hrvatima u Istri bio nazivao veće nesreće i pogube, nego li je preuzivljeni biskup Porečki.

Dakle, rekoh, ni šumar nemože bez daljnega, da u nas dobije službe. — Kažem u nas, jer mi vam takove nebi smo narinuli u Tirol ili u njemačke krajeve Koroške ili Štajerske, nego u nas već zato, što drugi obično nepoznaju našeg jezika.

On mora da u kojoj obćini dobije obćinarstvo i da se muči s kojekakvim novimi ispitij, jer mu se oni učinjeni preko ne priznavaju, barem ne posve. Tako je, doduše u manjoj mjeri, sa liečnicima, sa učiteljima srednjih škola i u obće u svim granam javnog života. Tako se događa ljudima, koji su našega naroda iz zemalja naša međjašnim, koji su učili visoke škole, osnovane na jednakim temeljima, kako i visoke škole u Austriji. Pitanje pojednačenja hrvatskog zagrebačkog sveučilišta sa austrijskim sveučilištima, dotično; pitanje bezuvjetnog priznanja nauka i strojih ispita zagrebačkog sveučilišta zahtjeva doisto osobitih i dugih rasprava, al se ipak moramo čuditi kratkovidnosti jedne i druge vlade u tom vrlo znamenitom kulturnom pitanju, da za rješanje istoga do sada nisu ništa učinile. Kad se je god. 1874. otvorilo sveučilište u Zagrebu, sudjelovala su pritom svjetla lica: Ban Ivan Mažuranić glavom, koj je svečanost otvorenja obavio u ime Njegovog Velikanstva Cezara i Kralja na temelju naročite rješenja, a od njega dalje nepoznatiji profesori raznih evropskih sveučilišta, među njima jedan Gneist i jedan Randa, pak raktor najstarijeg sveučilišta na svijetu Policiioni iz Bolonje, te sviat našega narodnog razuma i politički ljudi i narod, što je doznalo, da se otvara sveučilište.

Svih je bila prošinula misao, da ovo sveučilište neima biti tvornica za činovnike Hrvatske i Slavonije, već da ima biti jedno pravo ognjište kulture za sve južno slavenstvo monarhije i još dalje gospodo, za sve Slavene balkanskog polotoka. I ako je ono sveučilište riešilo jedan dio svog zadatka, znate li gospodo, koji je taj dio? To, da su se razni bugarski ministri, diplomati, najviši činovnici izučili na zagrebačkom sveučilištu i da oni to pohvalno priznavaju. Ali poglaviti zadatka onog sveučilišta, koji je sastojao u tom, da djeluje na sve austrijske južne Slavene i da jih privede pravom narodnom životu, što nebi bilo štetiilo nego dapače vrlo koristilo monarhiji, taj poglaviti zadatak dakako nije izvršen, jer tamo naši ne mogu svega učiti, ako ne će da se izvrznu pogibelji, da jih se ovdje u obće ne prizna za sveučilištare, ili da se moraju podvrgnuti raznim vrlo težkim ispitima.

O tom poglavlju neću dalje da govorim. Doći će vrijeme i zgoda, da o tom budu izneseni posve obširno svi razlozi za izjednačenje zagrebačkog sveučilišta.

Političke uprave u nas na jugu, koja bi djelovala na politiku u užem smislu u našu korist, kako bi morala u svakoj zemlji, u svakom kotaru, te niti neima; jer po mojem sudu morao bi se zemaljski predstojnik jedne čisto slavenske, hrvatske ili slovenske zemlje, čuti posve kao domaći onom narodu; morao bi i ako baš ne potiče od onog naroda, poznavati savršeno njegov jezik, da može s njim neposredno obćiti; takvi zemaljski predstojnik morao bi poznati povjest, jezik, kulturne i gospodarstvene potrebe pučanstva, kao da je u njem rođen.

Tekar tada mogao bi djelovati na pravu korist naroda, te baš i na pravu korist države.

Ali toga žalibože nije, nego biva protivno, pak protiv tomu protivnom stanju mi moramo uvijek da podžemo svoj glas, osobito prigodom rasprave proračna, bilo i privremenoga.

U interesu stvari smatram se dužnim da prijavim već sada za meritornu raspravu u drugom čitanju ovaj predlog:

Posve se e. hr. vlada, da sve grane državne uprave u Dalmaciji i Kranjskoj, u Primorju i u slovenskim dijelovima Štajerske i Koroške uvede tako, da onuda budu namješteni takovi javni službenici, koji imaju jezik pulka potpuno na jeziku i na pismo, i koji ravnaju u duhu sadržaja južnog slavenstva u ovoj monarhiji, opravdanosti narodnosti, kulturnih i gospodarstvenih ciljeva tog naroda i namjere da se ti ciljevi ispunje.

Ali i bez obzira na temelje, na koje bi se imala sloniti politička uprava u užem smislu, ona je sve tako manjkava, završena, zastarela, da se s njom nemožemo nikako zadovoljiti.

Pred godinu i pol od pritike imenovano je jedno povjerenstvo strukovnjaka za reformu uprave. To povjerenstvo, u kojem sjede ljudi bez dvojbe znameniti strukovnjaci, neće baš brzo biti gotovo sa svojim radnjom već radi toga, što ima da raspravi mnoga i velika pitanja, te ako bi morali na to čekati za one pokrajine, koje neobhodno trebaju reformu, već u najkraćem vremenu, bilo bi to prekasno i bez svrke. A potreba reforme uprave u zemljama o kojim govorim, bez sumnje postoji; druge pokrajine mogle bi se koliko toliko zadovoljiti i a obistojećim, jer jim je ipak svuda bolje nego u nam.

(Slušiti će.)

Za naše ljude i naš jezik u inozemstvu.

Već je dva mjeseca na je zastupnik Spincić kao delegat podnosio na gospo-

dina ministra izvanjskih poslova jednu interpelaciju, i pak dne 16. oktobra na nju odgovor dobio. Makar i kaubo, mi smatramo shodnim tu interpelaciju i taj odgovor dovoljno donjeli, jer se iz toga može crpiti nauke za budućnost, u drugim slučajevima. Evo najprije interpelacije.

Često čuje se pritožba sa strane Hrvata živućih u inozemstvu, osobito u Americi, da austro-ugarski konzuli nepoznaju hrvatskoga jezika, i da se zastupanje interesa austro-ugarskih državljanina povjerava konzulom njemačkoga carstva, koji opet dakako neznaju hrvatskoga jezika.

Takovo zastupstvo ima Austro-Ugarska također u Taltalu u republici Chile, i to u osobi njekoga Julija Brauna, njemačkoga državljanina, koji nepozna nit hrvatskoga jezika nit običaja nit načina mišljenja Hrvata, kojemu su dakle posve tuđi. Čini se da taj čovjek nit to nezna, da ima u monarhiji Habsburga u opće Hrvata.

Godine 1910. stavila je republika Chile 100-godišnjicu svoje neovisnosti i slobode. Hrvatska naselbina ili kolonija u Taltalu darovala je kao i druge kolonije jednu uspomenu, i to spomen-plotu sa napisom kolonija hrvatska (La colonia croata, u španjolskom jeziku). Tim da je, po misli gospodina Julija Brauna nabežena Austriji velika šramota; to je razlog, s kojega je on, pomoću četvorice ne najbolje kvalifikovanih ljudi (Ivo Miloš, 2 Sapunari Ante Ziceli), 14 pripadnika hrvatske naselbine prijavio kao veleizdajnika, te nastojao da njim nanese štetu.

Podpisani, uzimajući na znanje odnosnu obavijest što ju je dao u sjednici odbora za izvanjske poslove od 4. oktobra 1912. gospodin ministar izvanjskih poslova, da se najme istraga u toku nalazi; i očekuje da će se 14. denunciranih državljanina dati zadovoljiti, upravljajući na njegovu preuzvišenost gospodina ministra izvanjskih poslova sljedeći upit:

Je li Vaša Preuzvišenost voljna pobri-
niti se:

a) da se konzularni poslovi u Taltalu za državljane monarhije Habsburga po vjere postenomu državljanstvu te monarhije, koj pozna hrvatski jezik?

b) da se u obće u inozemstvu, naročito u Americi, u mjestih u kojih živi ovedi broj Hrvata, imenuje takove konzule, odnosno povjerava konzularne poslove takovim ljudem, koji poznaju hrvatski jezik?

Na to je ministar c. i k. kuće i izvanjskih poslova grof Berchtold odgovorio ovako:

Na interpelaciju gospodina delegata Spincića i drugova od 9. oktobra t. g. tičući se zastupstva austro-ugarskih državljanina u Taltalu (Chile), čast mi je uzvratiti sljedeći:

Kako sam već u odborškoj sjednici od 4. oktobra priobčio, povelu je c. i k. ministarstvo izvanjskih poslova u stvari o kojoj govore gospoda delegati istrage.

Iz jednoga izvještaja c. i k. poslanictva u Santiago de Chile proizlazi, da je na temelju jedne prijave iz Taltala od 17. jula 1911. protiv mnogim austrijskim državljanom, koji su u prvaj polovici godine 1911. odputovali iz Taltala u domovinu, podnesena kod c. k. okružnoga sudista u Dubrovniku tužba radi uvriede Njegova Veličanstva. Cesariki njemački počasniti konzul u Taltalu, gospodin Julij Braun, kojemu je, u pomanjkanju austro-ugarskoga zastupstva u smislu članka 21. našega carstvenoga i trgovačkoga ugovora sa njemačkim carstvom, povjerenja patnja nad našim interesima u Taltalu, daleko je, kako to izričito spomenuto poslanictvo opazilo, od rečene prijave, te je u stvari izneseno od gospode delegata uvijek zauzeo po sve lepravno stanovište.

Što se tiče obiju točaka upita na svrhi interpelacije, opazam, da pitanje ob utroženju austro-ugarskoga konzulata u Taltalu vidi već od godine 1898. ali da nije do sada pošlo za rukom naći osobu za to

mjesto u svakom obziru zgodnu. Ipak neću uzamnjati a da stvar o kojoj je govora neuznem za povod, da viseće pitanje dodje opet u tok, i da se ako je moguće konačno rješiti.

Željtu iztaknutu u točki b) upita gospode delegata uzet će ministarstvo izvanjskih poslova po mogućnosti u obzir. U tom obziru dozvoljavam si priobčiti, da se je već na više c. i k. konzularnih ureda, u kojih okružju ima ovedi broj austrijskih i ugarskih državljanina srbsko-hrvatskoga jezika, postavilo osobe, koje znadu taj jezik, i da su kod mnogih drugih konzularnih ureda, kojih titulari nepoznaju toga jezika, namješteni činovnici, koji ga poznaju. Tako ministar c. i k. kuće i izvanjskih poslova.

S druge strane, jako pouzdane, smo doznali, da su se na viših mjestih već uvjeli u malovriednosti osoba, koje su prijavu učinile; i da bi se konzularne poslove bilo već povjeralo kojemu od Hrvata stanujućih u Taltalu, da nejma među njimi samimi razmirica.

Žalibože, primjećujemo konačno mi, da ima doista razmirica među našimi često i preveć, al i da te razmirice podpiraju i rabe proti nam razni Braun. Dakako da bi imali manju uspjeha kad bi mi pametniji bili, i kad bi brata za brata imali.

Posujilnice i ulošci privatnikâ.

Pred par desetak godina bilo je u našem narodu veoma malo novca. Tek u novije vrijeme pojavili su se gospodarji, koji imaju novca, što im preostaje od svagdašnjih potreba, a došli su do njega pristudnjom u Americi ili prodavanjem svojih proizvoda, ponajviše vina i goveda. No ti naši mali kapitaliste imaju veoma malo ili ništa pojma o tome, kako se novac plodonosno i sigurno ulaže, nesigurni su, kako bi ga dali, pa ga ponajviše drže dobro zatvorenog doma. Naš seljak ulaže svoj novac ponajviše tako, da više puta isposudjuje nesigurno drugom seljaku, a pri tom zaboravlja ili ne zna, ili ne vjeruje, da imade u Istri zavoda, gdje je novac neisigurniji. To su posujilnice.

Svaka posujilnica mora da je osjeđurana proti vatri i proti provalnicima (trapanatorima). Po tom je novac, koji bi uništen vatrom, ili koji bi tatovi odnesli siguran, jer ga nadoknađuje banka, gdje je posujilnica osjeđurana. Novac se uopće u posujilnicama ne drži u blagajni (kasi), već se ga daje na posudu članovima posujilnice, koji na taj novac plaćaju kamate veće od onih, što ih posujilnica plaća onim, koji daju njoj svoj novac. Ti članovi ili dužnici posujilnice garantiraju sa svim svojim imanjem; svi za jednoga, a jedan za svih. Iz toga je dakle jasno, da je novac koji posujilnica dobije od ulagatelja, sasvim siguran ne samo proti kradji i vatri, nego i za slučaj, da posujilnicu prevare činovnici.

Naš se narod, kao i svaki drugi koji rata radi njegovih teških posljedica. Taj strah ima naš narod i radi uložaka u posujilnici. Misli se naime, da u slučaju rata može doći u naš kraj neprijatelj, te da bi pobrao sav novac. To je sasvim krivo mišljenje, strah pred vlastitom sjenom. Uopće nijedna država ne uzima uložak privatnika. Pa uzimimo, da bi i došla tuđa posujilnicama, kada ga nelma? Kako smo naime već prije spomenuli, posujilnica daje novac, koji prima od ulagatelja drugim na interes, a ne drži ga u kasi.

Kako se boje neprijatelja, tako se plaše mnogi i pred vlastitom državom. Drže naime, da u slučaju rata dođu u posujilnicu državne vlasti, da poberu novac, koji će trebati za rat. To nije istina! Država ratuje sa svojim novcem, a pušta novac privatnika na miru, jer ona zna, da

da bi dobila neprijatelja među svojim podanicima, kad bi to učinila. U slučaju, da država potrebuje novac, to bi si ona kod podanika isposudila plaćajući im kamate, kako svaki privatnik-dužnik.

To smo naveli zato, jer smo god. 1908. opazili, kako su ljudi navali na posujilnice, te ga dizali bojeći se rata, kojeg ni ni bilo.

Bilo je i ljudi, koji su na to nagovarali i dražili narod. No, neko se tim ljudima ne vjeruje, to su zlobni dražitelji. Svaki je mogao iz gorinavedenog lahko uviditi, da je novac u posujilnicama siguran, sigurniji nego kod kuće u kukvoj nogavici, pod gredom, u zidu ili staroj knkvoj skrini. Tu bi svakako lopov došao lakše do njega, nego u posujilnici, pa ako ga odnese lopov, ga ne donese, kaošto posujilnica ili banka.

Ne samo da je dizanje novca u posujilnici bezsmisljeno, već je i štetno po narod. U prvom redu gubi ulagatelj interese; ako novac drži doma nesiguran je, jer mu ga mogu pokrast, moze ga izgubiti itd.

Još je jedna veoma važna stvar. Ističemo opet, da posujilnice posudjuju sav novac članovima, koji su dobili od ulagatelja. Dakle novca nema u kasi. Uzmimo pak slučaj, da svi ulagatelji dodju po svoj novac, onda bi morala posujilnica tužiti sve svoje dužnike. Time bi se naš narod gospodarski uništio, a uništiti bi ga ulagatelji, koji bi se k tome oštetiili, jer ne bi interes tekao na novac.

To smo htjeli spomenuti sadašnjom zgodom, gdje su se porodile prilike kao god. 1908. Želimo narod poučiti i preporučiti mu, neka se ne hoji bez potrebe, nek bude miran, nek ne diže svoj novac, a onim nek ne vjeruje, koji bi ga na to nagovarali i dražili. Neka tekne lopove prijavi, oni će biti kažnjeni, jer je takovo draženje zabranjeno i kažnjivo.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:

Ovaj broj lista izdali smo radi Božićnih blagdana u utrak jutro.

Dva imenovanja. Na zadnjoj sjednici savjetujućeg upravnog vieća za občinu Pula bili su imenovani ravnatelj i upravitelj obćinskih zavoda (plinare, vodovoda i munjare.) Imenovani su bili obojica radi dobrih kvalifikacija po svjedočbama i praksi. Ta imenovanja kamoraškoj bandi, kako je naravski, ne ide u glavu, jer novioimenovani ne spadaju u skupinu kamorara. Kako kamorra nije mogla pruturati svoja dva kandidata-kamorara sa mnogo manje sposobnosti, digla je kroz svoj libeli kuku i motiku na vladinog komesara za občinu Pulu, rigajući svu svoju kamorašku zut, odavajuć preočito, kako kamorri sve više nestaje mustnih zalogaja. Između ostalog prigovara kamorra za jednoga od imenovanih, da ne poznaje zemaljski jezik talijanski. Ne pita pak kamorra za svoje kandidate da li poznaju zemaljski jezik hrvatski, kojim će ponajviše morali saobraćati imenovani sa radničtvom. Ta kamorra prešućuje i neće da znade, da je radničtvo kod plinare, vodovoda i munjare u velikoj većini hrvatsko ili slovensko. Nek se za to ne brne kamorra, da novi ravnatelj neće moći razumjeti se sa radničtvom; jer ne zna talijanski; novi ravnatelj naučit će od našega radništva brzo hrvatski, te mu nešto trebati ni sada niti poslije da dodje pitati pomoći za razumjevanje u kamorre, jer kad bi mu kamorari prutali pomoći i savjeta, brzo bi i ravnatelj i upravitelj dospjeli onamo, gdje se još i sada nalaze uzorni i posteni bivši inžiniri, ravnatelji i upravitelji kamorre. A to je baš ono glavno, što se je htjelo izbjeći.

Rasprava proti kamorarima. Doznajemo, da će se provesti domala rasprava

pred rovinjskim poroćom, koja će se sastati u jenaru na izvanredno zasjedanje, proti onim "dićim i postenim" činovnicima obćine Pula, koji su varali, sliepali i krali iz obćinske blagajne ili inače na štetu obćine i obćinara.

Rasprava bi imala započeti konceom mjeseca jenara god 1913. a trajati će oko dva čedna. Tim kamoraškim obćenicima pribježena je obćunija, da se njome zabavljaju i da promišljaju o onim krasnim vremenima, kad su ono gospodski živjeli na tuđi račun.

Silvestrovo u Narodnom Domu. Po starom obćaju priredjuje „Hrvatski Sokol“ u Puli i ove godine u velikoj dvorani Narodnog Doma na zadnji dan godine Silvestrovu večer. Zabava biti će uz orkestar, pjevanje i predstavu, a poslje toga ples. Kako Silvestrovo večeri primame svake godine mnogobrojni naš narod na okup, tako će i ovogodišnja Silvestrova večer prikupiti mnogo našeg obćinstva, da dočekaju u veseloj zabavi godinu 1913.

Imenovanja nadzornika za hrvatsko pućke škole. Ministar za bogostovje i nastavu imenovao je nove kotarske nadzornike za hrvatske pućke škole, i to za kotar Pulu g. Frana Barbalieća, dosadnjeg rav. učitelja u Bermu, za kotar Pazin g. Martina Zgrablieća, gosad profesora hrv. gimnazije u Pazinu, za kotar Volosko g. Bunca, dosad skol. nadzornika za kotare Pazin i Pula.

Ratno brodovlje u Pall. Juče je prispjelo sve ratno brodovlje u puljsku luku, gdje će ostati za vrieme božićnih blagdana.

Nutječaj. Razpisuje se natječaj za najstojiš post. otpравниka kod novo ustanovljenog c. k. pošt. ureda u Premanturi obćina Pula. Godišnja heriva spojena sa rećenim mjestom iznašaju 600 K kao plaća, 125 K kao paušal za ured, 50 K kao paušal za poslužnike. Molbe treba poslati c. k. pošt. i brz. ravnateljstvu u Istru kroz tri sedmice, računajući od 9. decembra t. g. Dalnje obavijesti mogu se dobiti kod spomenutog ravnateljstva.

Za Crveni Krst balkanskih naroda primismo nadalje: Glavarstvo obćine Zminj šalje za ratujuću braću na Balkanu K 200 Milan Dakić, učitelj, Banjole K 5; Ruza Ružić, učiteljica, Fušulin, sakupila K 35/52 darovnice: sakupljeno na piru gdje Jurko vić K 25; po K 1 Katošić Ivan, Damić Ivan, Lavičati Ivana, Jakus Marko i Jakus Marija; školska djeca K 5/25.

Današnji izkazak	K 240/55
Do sada izkazano	K 430/81
Ukupno	K 671/36

Voloski kotar:

Iđiđi. Na svom putovanju kroz Istru dodjoh i u Ičić, mjesto za koje sam držao, da je čisto hrvatsko, ta i na poštanskom pečatu je napisano samo: Ičić. Sjecam se i par lanjskih dopisa, koji su mi krasnu sliku pružili o ovom mjestancu. Kao putnik imao sam nešto posla na tamnošnji pošti. Zatražim potrebite stvari, razumije se u hrvatskom jeziku, ali činovnica ne odgovara, druga nije bilo u uredu. Pitam dalje, a ova mi odgovori: u o c a p i o, i slade da me gleda baš ko tele u nova vrata. Ovaj me je odgovor i pogled njezin tako prenerazio, da sam se udaljio, ne rekav ni riječi. Tik pred samim poštanskim uredom naiđem na nekoliko domaćih ljudi, te, da kao stranac nadjem zadovoljstinu, prituđih im se. Ovi, da me zadovolje, stali mi štošta pričati. Vele: na prošnju obćine naše dobio je naš postemestar drugu silu, a to jednu Talijanski, koja ne zna a ma ni riječi hrvatski. Stid ga bilo! Dolazio tamo, a s njom se ne razumijemo. Lako da bi on bio barem tamo, ali njega skoro nikada nema u uredu, nastave dalje. Pa ako ga slučajno nadjemo, tada te tako mrzlo primi, a će-

stopt i onako lijepe i miješane otrpavi, da se čovjeku zamiri i tamo dolaziti. Ali kako je naš postemeštar mogao naš hrvatski postameštar ured pretvoriti u čisto talijanski? Zasto se u uredu ne govori više hrvatski? Zasto svi tamo razgovaraju samo u talijanskom jeziku? Zasto gosp. postemeštar ne stoji u uredu svoje uredovne sale, već pušta u uredu činovnicu, koja je na mukama i nama jer hrvatski ne pozna? Zar je ovo hvale našoj općini, koja mu je ovu silu isposlovala?

Ko osupnut ostadoh na ova i slična pitanja. Ja pak ostavljam dalje, kako može istomajna naša inteligencija mirno gledati i prešutjeti ovakve događaje u mjestu, koje nam mora biti predžidjem otudjenoga nam još Lovrana?

Dignite se, braco, i utinite svoju patriotsku dužnost, da ne bude kasnije... prekasno. Dignite se, jer narodni grijeh je najveći grijeh.

Prosvjetlom k slobedi! Narodna Zajednica za Istru u Voloskom-Opatiji obraca se molbom na sve rodoljube diljem svih zemalja, gdje obitavaju Hrvati, Srbi i Slovenci, da pripomognu Narodnu Zajednicu za Istru u njezinom djelovanju na puko-prosvjetnom polju; osobito se obraca toplotno molbom na sve društva, oblasti i korporacije, na sve književnike i nakladnike i na sve rodoljube, da bi na njezin naslov poslali knjige, da ih može pružiti istarskom borce Hrvatu ili Slovincu, da i on crpi iz njih dobre duševne narodne hrane. Naslov: „Kancelarija Zajednice“ Opatija. (Istra).

Porečki kotar:

Is Lovrečice. U nedjelju dne 8. t. mj. imamo se blagosloviti ovdješnju novostagrađenu Družbina školu. Dan bijaše krasan. Sa svih je strana dolazio naš narod, da prisustvuje blagoslovu hrv. škole u najzadnojjoj Istri. U 1 sat po podne došlo je i narodno omladinsko društvo iz Kaštele pod vodstvom svog vrijednog učitelja A. DeFrancoschia. Bilo ih je krasota gledati, kako složno dolaze pjevajući rodoljubne pjesme. Sve su to žili, zdravi mladići, voljni rada i nauka. Pjeske su došli iz Kaštele, koje je mjesto barem 8 staza udaljeno od Lovrečice. Ne žale oni ni truda ni troška, kad se radi za narodnu stvar. Dodjose umorni, ali oči su komar: kruha, ispih čista vina i nastavili pjevanjem rodoljubnih pjesama. U čas skupilo se oko njih mnoštvo našeg naroda i klicalo im od veselja. Nas je seljak bio upravo ushićen, kad je čuo, kako se naša pjesma oci Lovrečicom. Ta kako da nebude ushićen, kad ne čuje nikad nego talijansku pjesmu, a u njemu kola još slavinska krv? U 8 staza po podne bijaše u ovdješnjoj crkvi sv. blagoslov. Crkva bijaše dopukom puna našeg naroda. Isa svršenog blagoslova krenula je daga povorka ljudi put Družbine škole. Povorku vodi naša vrijedna omladina iz Kaštele i Lovrečice, a u povorci ide uz omladinu i naš pitelaj Deprato iz Lovrečice, Gabrijelić iz Materade i DeFrancoschi iz Kaštele. Isa omladine ide naš vrijedni supravritelj g. L. Gabrijelić, a isa njega pako sila našeg naroda, mluko i ženako, stare i mlado. Mirno idjemo put škole. Na pol puta sretnamo i Zandarima u pralnoj dvorci strazara. Zandar nastavi u gošpavstvu; koje mu nalaze da zatvori školu i same ključe. Oa je tako i učinio, zatvorivši školu, samo ključe i eto sad nam javlja, da nam je usadana put do škole. Narod je bio vrlo ogorčen takvim postupkom g. zar. koji poglavarstva i dao je izmami svim ogorčenim sa nekoliko povika. Zupnik se vatio u crkvu, a cijela je povorka demonstrativno nastavila put k školi. Čim je omladina zapjevala: „Još Hrvatska ni propala...“ naša u naroda neopisivo ljubavna i vjerna im spomenutog doga-

dja sa Zandarom, ova je pjesma bila upravo na svome mjestu.

Neka Talijani zatvaraju naše škole, zbog toga ne će Hrvatska propasti! Uz pjevanje rodoljubnih pjesama dodjomo do Družbine škole. Pred školom čeka nas naša vrijedna omladina iz Materade. „Živili Materađani!“ zari stotinu grla. Uzvratise nam sa „Živili!“ Bijahu nekako zle volje, zalosni. Dodjomo bliže, a oni nam počese pripovijedati, kako su sa hrv. trobojnicom otišli iz Materade put Lovrečice, da i oni uzveličaju to narodno slavije prigodom blagoslova Družbine škole. Kad su putem prolazili kroz selo Čepaljani, navalali na njih iznenada grupa bijesnih Talijanasa, naših renegata drvlem i kamenjem, a zaoblizaste im u rukama i noževi. Talijanaši uzese im zastavu, obesčasliše je i odnesoše odmah u Umag, da tamo pokažu plod svoje kulture. Jednomu od Talijanasa se je ipak ponesrećilo, jer je krvlju platio hrvatsku trobojnicu.

Na te riječi bijasmo svi ogorčeni. Da pokazemo, da smo još na svojem i da se ne bojimo talijanske sile i njihovih razbojničkih napada, zapjevamo svi otkrite glave: „Lijepu našu...“ Narod se veseli, kliče, nad nama veselo leprša hrv. trobojnika za prvi put u ovim krajevima, a omladina još uvijek pjeva rodoljubne pjesme. Približava se noć, dodje čas rastanka, Bratsku omladinu iz Materade i Kaštele otpratismo komad puta i uz poklik „živili“ rastadosmo se.

Ove se nedjelje nije obavio blagoslov škole radi već gore spomenutog, ali je ipak narodno veselje dostiglo svoj vrhunac, što nekim Talijanašima ne bijaše po volji, i oni počese provocirati. Na provokacije ovih Talijanasa naš se narod nije obazirao, jer je znao, da provociraju iz nužde, već se mirno razišao. Do u kasnu noć čuo si tu i tamo hrv. pjesmu.

Te su nam nedjelje zatvorili školu i uzeli ključe od škole, ali na svoju najveću sramotu morali su nam iste ključe već u četvrtak dne 12. t. mj. povratiti. Doživješe blamažal!

Iste smo nedjelje odlučili, da ćemo blagosloviti školu prve nedjelje, iza kako nam budu povraćeni ključ od školske zgrade. I zbilja blagoslov škole obavili smo u nedjelju dne 15. t. mj. I ove nas je nedjelje pohodila opet naša vrijedna omladina iz Materade sa svojim učiteljem D. Gabrijelićem. Blagoslov škole obavijen je bez ikakvih upadica sa strane Talijanasa. Iza blagoslova zapjevamo: „Lijepu našu...“ i mirno se razidjomo. Pred školom bila se sakupila omanja grupa Talijanasa, ali se ne usudiše, da provociraju. Kao što je za demonstracija protiv Čuvaja u Zagrebu vrvio Zagreb Zandarima, tako je i ove nedjelje vrvila Lovrečica Zandarima i strazarima. Čemu toliko Zandara i toliko strazara? Ta nijesmo u Albaniji! Dvojica od njih usudili su se da dodju i pod krov Družbine škole u čas, kad se orika: „Lijepa naša“ u školi. Oni su valjda prisustvovali blagoslovu škole kao izaslanici općine Umag!

Nakon tolikog zatezanja sa strane talijanske općine i kol. poglavarstva, otvorila se napokon i ova škola. Upišano je 66 djece, što je u ovim stranama uz ovakve prilike upravo krasan broj.

Strasno je u ovim stranama! Borbe je počela, a bit će krvava. Zastoka! Nema jednog od „puro sangue“, a ipak polovicu stanovništva drži se Talijanasa, jer su zadušeni kod Talijana, pa moraju da plešu, kako sviraju njihovi gospodari. Oni su upravo robovi talijanske gospode, koji sve moguće sile upotrebljavaju, samo da ovaj narod zadržu u svojim panđinama. U kući i medjusobno govore svi svjedoci Talijanasa „slavinski“. Usjeren sam, da bi moćni od ovih t. zv. Talijana poslali svoju djecu u „slavinske“ škole, kad im u tom slučaju ne bi Talijani gospodari završili vratolom-

Od vrlo velike i krajnje je potrebe bilo, da u ovim stranama otvori Družba svoju školu, što je ona i učinila, na čemu joj najljepša hvata. Da nije Družba otvorila ovdje svoje škole, u 10 godina ne bi se više čula naša „slavinska“ riječ u ovom kraju. A još ima vrlo mnogo takvih mjesta u ovim zapadnim krajevima Istre, gdje sama djeca mole i plaču za slavinsku školu Talijani je ne daju, a Družba nema toliko sredstava, i na taj su način naša djeca prepustena odnarodnjivanju sa strane Talijana. Mnogi istarski Hrvati misle, da je već Istra spašena od talijanskog gospodstva. Varaju se! To hoće da se uvjeri da nije tako, nek dodje amo, pa da vidi koliko se još hoće borbe i ljute, užasne borbe, dok budemo mogli reći: Istra je spašena od Talijana!

Tko ima ikoliko narodnog ponosa i ljubavi do našeg naroda, taj nek se smiluje vapaju ove nevine djetice, koja vapi i mole za slavinskom školom i kojima je osigurana narodna propast, ne priteče li im Družba odmah u pomoć. Družba bi dala sve što ima, ali što će da dade, kad nema ništa.

Odazovima se vapaju ove nevine djetice, koja nas mole, da ih spasimo od sigurne propasti, pak darujmo, pomozimo Družbu sv. Cirila i Metoda! Napred za Družbu!

Franina i Jurina.

Fr. Čo, Frane, ča bi reći, da se oni dva iz Lovrečice toliko jade i svogivaju na Hrvate?
Jur. Ča njanke toga još ne znaš; Frane?
Fr. A ne!
Fr. Viš to ti je onako. Jenu noć su si oni sami povadili sve tampanje na svojih vozih, pak su htili reći, da su njih ih pokrati Hrvati. Jedno dva dana su vikali, da su njih ih Hrvati pokrati, a fra tanto oni su zabilili i jedan i drugi, kamo su ih stavili i sada ih ne moru najti, pak se još više jade!
Fr. Ala ki tiđi!
Jur. Propio tusti, merita karig spendati.
Fr. Si pobra ulike, Jure?
Jur. A još to malo ča vidiš. Ma mi se para, da ti nikad ne delaš, kako ni postolari; selin si okolo!
Fr. Čera san bija u Umagu, pa san ti doša ništo povidati.
Jur. A ča, Franina?
Fr. U Umagu govore, da je sijor Piero škaka kako munjen po svojoj kamari od veselja, kad je čuja, da su nedilju zapri slavinsku školu u Lovrečici.
Jur. A ča san pak ja danas jutro čuja u Umagu!
Fr. A ča?
Jur. Da kad je čuja sijor Piero, da su ključe morali ponesti nazada, kamo su ih zeli i da je slavinska škola opet oprta, da ga je tako u truholu stalo od jada, da je eksplozirao prije vrimena va hrageše.

Širite „Našu Slogu“.

Razne primorske viesti.

Talijani i južni Slavenci u Austriji. Poznati talijanski novinar Caburi (u polemici proti novinaru Gubello Memmoli. Op. p.), govoreći o odnosajima između Italije i Austro-Ugarske, kaže medju ostalim, da se Italija nema mješati u unutarnje poslove Austro-Ugarske, da moraju ove dvie države živjeti u miru, skupne interese braniti - složno na moru i da će se već ono 800.000 austrijskih Talijana znati sami braniti i obraniti. Oni dapače i ne traže pomoći od Italije, već žele, da se ona sama kod kuće dobro uredi i da se neima radi njih upuštati u vratolomne borbe sa Austro-Ugarskom.

„Italijani će — kaže pisac — znati sami složiti se sa Slavenima, kao što bijahu složni dok ne bijaše bečkih splekata.“ „Slaveni, osobito oni iz Dalmacije, čim se malo riješe opliva klerikala, ne mrze ni jezik ni kulturu talijansku (ne mrzi ni jezik ni kulturu kod nas nitko. Op. p.), već ju prihvaćaju drage volje, jer znadu, da im to koristi. Sada je već politički i upravni posjed te pokrajine u njihovim rukama i tako je izčezao strah od premoći talijanske. Ako imade dakle načina, da se apasi rastrkane naseobine talijanske na protivnoj obali, taj način može sastojati samo u sporazumu sa južnim Slavenima, koji broje mnogo milijuna u Austro-Ugarskoj i koje se radi toga ne može uništiti.“

„Zadaća, koju brani prijatelj Gubello, sastoji u tom, da se Italija, u borbi sa jednim narodom, koji počima čutiti se u podpunoj svojoj snazi i zlatosti i koji pokazuje svom enerzijom bujnost svoga života, što no mu probija iz njegove mladosti i iz brojne sile, postavi na stranu dvoju naroda, koji umiraju unutar granica austro ugarske monarhije. Nu Austrija ne sastoji od samih Njemaca i Mađara, jer u njoj živi dvadeset i pet milijuna Slavena, te je veoma gruba pogriješka, ako se misli, da su u Austriji Njemci sve i u Ugarskoj Mađari sve. Položaj Njemaca počima bivati danomice sve lošim. U bečkom parlamentu moraju Njemci, da si osiguraju većinu, oslanjajući se na glasove Talijana i Rumunja, a Njemci u manjini, a taj njihov položaj postati će još težim, čim više budu slavenski narodi spoznali svoju narodnu individualnost i čim se budu posve oslobodili od njemačkog opliva. Tada će se vidjeti, da je besa austrijskog parlamenta još više slavinsko nego li je sada.“

„Koliko više vrijedi to za hrvatske trgovce i Trčičanska „Edinost“ pozivaju u jednom od prošlih brojeva slovenske trgovce i obrtnike izvan Trsta, neka bi već jednom stali dopisivati u trgovačko-obrtnim poslovima s trgovcima i obrtnicima grada Trsta u slovenskom jeziku. Pravom se sudi naša trčičanska drugarica na svoje nemarne i narodoljubne trgovce izvan Trsta, koji dopisuju s trgovcima u Trstu u talijanskom ili njemačkom jeziku, isvirgavajući pri tom svojku i ruglu sami sebe i svoj narod. Jedno što obično ne poznadu trgovci ovog jezika, pak kome i mišate da se Bog smiluje, a drugo, što ih mora svaki pošteni talijanski ili njemački trgovac smatrati bezčasnim je: ni bar mitavelma i nemarnicima prema vlastitom rodu i jeziku. „Edinost“ se pisanom pravom govori, da će pribićiti imena takorijevih trgovaca: „daka“, koji ruže sebe i rod u glupoj nađi, da će si time stići prijamosti i koristi, dočim biva već protivno.“

Ovo što vrijedi za slovenske trgovce, vrijedi u većoj mjeri i u većem broju za hrvatske trgovce, koji imadu posla s trgovcima u Trstu. Dalmacija dolazi u Trst na stotine pisama, narudžaba, ponuda, upita itd. od hrvatskih i crkvačkih trgovaca iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre, Bosne i Hercegovine, Srbije itd. A koliko je ta-

...spisa sastavljeno u talijanskom ili njemačkom jeziku? Čemu to? Gdje Vam je gospodo trgovci obrtnici narodni ponos? gdje obraz? da mislite, da si time stičete simpatije priznanje talijanskih i njemačkih obrtničkih trgovaca itd. A jok. Oni vam se namjere i rugaju, smatrajući vas nižim i manje vrijednim od sebe. Vi ne pomisljate, koliko štete nanosite time svojoj trgovačkoj mladeti, vlastitom trgovačko-obrtničkom naraštaju, koji bi u primorskim trgovačkim gradovima u Trstu i na Rieči, a ponešto u Puli, Pazinu, Vinkovcima-Opatiji itd. lako do kruha došao. Na stotine naših mladića iz trgovačkih i obrtničkih škola moglo bi naći službe ili udobne službe u tim gradovima, kad bi se strogo i dosljedno od talijanskih i njemačkih trgovaca zahtjevalo, da primaju, ili rješavaju dopise u hrvatskom ili srbskom jeziku.

Koliko bi dakle odatle korist nastala za toliku mladež, koja mora da se nakon dovršenih nauka od vrata do vrata klanja u škole ili koja propada duševno i tjelesno, jer je u svojim nadama prevarena.

Ne manje važna korist nastala bi za nas time, što bi stali napokon cijeniti i staviti naš jezik i oni trgovački krugovi, koji misle, da taj jezik nije za drugo, nego za kmeta i prosjaka. Koliko bi pak u spomenutim gradovima poskočio ugled i upliv našem življu, kad bi se neprestanim i postepenim uvažanjem istomišljenika ili pristatom iz vana naš redovi sve to više jačili, širili i kriepili?

Ovo su pogotovo tako stvarni i jasni dokazi, da im ne treba daljnog utemeljivanja i radi toga se nadamo, da naš glas neće ostati — posve — glas vapijućeg u pustini.

Za oprost od čestitanja k božićnim blagdanom i k novoj godini podario je narodni zastupnik prof. Matko Mandić u Trstu „Družbi sv. Cirila i Metoda za Istru“ (podružnica u Trstu) K 10.— „Djačkom pripomoćnom društvu“ u Pazinu K 10.— i „Bratovštini hrvatskih ljudi u Istri“ K 10.—

Interpelacije naših zastupnika u Beču. U sjednici državnog sabora od dne 20. o. m. podnesli su naši zastupnici Mandić, Spincić i Laginja dvije interpelacije na carsku vladu i to jednu radi državnih navala Piranske, „sinjorije“ na slovenske obćinare kod sv. Lucije i susjednih sela i drugu radi ustanovljenja jedne podružnice austro-ugarske banke u Puli.

1. 1. 1888.—1. 1. 1913. Dne 1. jenera 1913. navršati će se 30 godina, što se je narodni zastupnik g. prof. Matko Mandić doselio u Trst i što je tada preuzeo uredništvo „Naše Sloge“.

Čuvaj odstražen. Kako javljaju iz Beča, digli su napokon komesara Čuvaja, koji je onako tiranski vladao u Hrvatskoj. Čuvaj je dobio nalog da ide na dopust, sa koga se neće više povratiti na svoje mjesto. Odstranjenjem tirana Čuvaja povratiti će se Hrvatskoj ustav i narod će odahnuti od teške more, koja ga je gušila. Čuvajevo ime biti će pak za vječna vremena upisano na krvavoj stranici hrvatske govijesti.

Smrt najstarijeg vladara. U glavnom gradu kraljevine bavarske u Mnihovu (München) preminuo je dne 12. o. m. vladajući princ Luitpold u neobično visokoj starosti. Princ Luitpold rodio se je god. 1821. te mu je prema tomu bila 91 godina. Tako je bio najstariji vladar. Bio je drugi sin bavarskog kralja Ludvika I. Kad je njegov nećak kralj Ludvik II. zenu umom god. 1886. preuzeo je on vladu u Bavarskoj kano vladajući princ. Iste godine utopio se umobolni kralj Ludvik II. a njega imao bi nasliediti mladiji brat Otto, koji je također duševno bolestan. Tako je princ Luitpold zamjenjivao u vladu i drugog duševno bolestanog nećaka sve do svoje smrti.

Pošto nema nade da bi kralj Otto ozdravio, nasliedit će princa Luitpolda njegov stariji sin Ludvik, za koga vele, da će se proglasiti kraljem.

Popunilben izbor jednog zastupnika. Smrću zemaljskog zastupnika na istarskom saboru g. Angela Danelon-a izpražnjeno mjesto zastupnika popunilo će se novim izborom za istarski veleposjed, koji će se obaviti dne 6. marca 1913. Eventualni uzi izbor vršiti će se istog dana. Izborno mjesto Poreč. Na glasovnicama bili će naznačene prostorije, u kojima će se birati i sat, kada će izbor započeti izvršiti.

Interpelacija narodnog zastupnika M. Mandića i drugova. U sjednici državnog sabora u Beču od dne 6. o. m. uložio je zastupnik M. Mandić s drugovima interpelaciju na ministra unutarnjih posla radi preestih i neopravdanih zapljena lista „Naša Sloge“ po činovnicima političkih oblasti u Puli. To čemo interpelaciju prihvatiti tim prije.

Štipendije. Početkom prvog školskog tečaja 1912—1913. podijeliće se dvije štipendije iz zaklade pok. biskupa Mateja Raunichera, svaka od 200 K.

Pravo na te štipendije imaju mladići iz tršćansko-koparske biskupije, osobito oni iz Istre, koji se kane posvetiti svećeničkom stališu te su redovito upisani na nekoj gimnaziji Primorja, Kranjske i Koruške.

Svjedoče, podkrepjene krstnim listom svjedočom o ciepljenju kozica, svjedočom o siromaštva te svjedočom o pripadnosti i napokon školskim svjedočbama od zadnjih dvaju tečaja, valja putem školskog ravnateljstva poslati biskupskom ordinarijatu u Trstu od 31. decembra 1912.

Radi postupka bečke poltelje proti hrvatskim, srbskim i slovenskim djakom. Za dan 28. prošlog novembra sazvati su trojica naših hrvatskih sveučilištvanih djaka sastanak uz pozivnice, na te njih djaka sastanak o sastajanju. Djaka među § 2. zakona o sastajanju. Djaka Hrvata, Slovenaca i Srba došlo je oko 600. U ustanovljeni saš (8) počeli su višediteljstva poslati biskupskom ordinarijatu u Trstu od 31. decembra 1912.

Radi togn upozorujemo naše ljude širom Istre, neka se čuvaju kao žive vatre svakog tuđeg agenta. Svakom neka pokazuju vrata, kad mu dodje u kuću. Neka ne vjeruju ni onomu, koji im dodje sladkim i razumljivim jezikom preporučivati svoju robu. Ako vam i predloži na podpis hrvatski ili slovenski nevjerrajte njim.

Preporučamo našoj inteligenciji na selima, osobito gg. svećenicima i učiteljima, da pouče puk i da upute, da se čuva daju obveznice ili narube, da nam tako puk i nadalje radi sleparija i prevara agenata-varalica ne nastrada.

Sjetimo se naše školske dječice. Dolazimo ponovno toplom preporukom svim našim čitateljima, da bi se sada povodom božićnih blagdana i promjene godine sjetili naše siromasne školske dječice.

Preporučamo njim osobito našu blagotvornu „Družbu sv. Cirila i Metoda“. Ona je ove godine do sada znatno prikraćena tim, što se je do sada u hrvatskim zemljama, pa i u našoj Istri sabiralo za crveni križ ratujuće braće na Balkanu. Pošto smo svi po mogućnosti učinili svoju svetu dužnost prema balkanskoj braći, sada valja da učinimo rodoljubnu dužnost prema našoj plemenitoj Družbi.

Prilika nam je zato najljepša sada povodom svetih božićnih blagdana i promjene godine. Tom će prilikom svaki, i bogat i siromak nastojati, da si priušti na hrani i na piću i na odjelu stogod bolje i više nego li obično. Ali pri tom ne smijemo zaboraviti na one koji gladuju — bar duševno ili koji trebaju duševne hrane, koju im podaje škola. Takovih imademo, kako je poznato, u Istri na hiljade. Svi ti mole nas, da im pomognemo, da budu i oni dionici pučke prosvjete, da ne ostanu u tmini neznanstva, ili što je još gore, da nam ih ne ugrabi grabeljivi dusman, pa da nam ih otudji i raznarodi. Pomognimo dakle te naše male sirotane, koji trebaju duševne hrane. Pružimo milodar našoj Družbi, toj najboljoj i najplemenitijoj majci naše zapuštene dječice.

Uredjenje rijeke Mirne. Kako smo već javili, imale bi do mala započeti radnje oko uredjenja rijeke Mirne. Za sada radići će se pod zemaljsku upravu i to oko uredjenja rijeke od ušća pak do Sv. Dionizija. Taj će posao stajati oko 300.000 K. Ostali dio Rieke sa pritocima urediti će se kasnije. Ova su radnje proračunane približno na milijun i pol kruna.

„Jorgovan“ za god. 1913. Ovih dana izišao je u nakladi tiskare Laginja i dr. u Puli (Istra, ulica Giulia, br. 1) omladinski kolektar „Jorgovan“, što ga je uredio g. Josip A. Kraljić, nadučitelj družbine škole u Malom Lošinju. Cijena mu je 50 para, a naručuje se samo u rečenju tiskari.

Ove je godine „Jorgovan“ vrlo ukusno opremljen i bogat sadržajem, pa nebi smjelo bez njega biti ni jednoga učenika i uobće hrvatske kuće. Kolektar će vrlo dobro doći i našim seljacima.

■ SVOJ K SVOMU! ■

TISKARA I KNJIGOVEŽNICA
LAGINJA I DR.

■ ULICA GIULIA, 1. PULA ULICA GIULIA, 1. ■

preporuča se za
tiskarske, knjigeveške
i galanterijske radnje.

Sođna izradba pečata iz gume.

Imade u zalihu

knjigoveške i knjige za p. u. obćine, crkve,
škole i sv. vjesta, posvećeno i komorno
društva, trgovačke knjige, pločke za
škole, kao i sve pisarske i rječarske
■ ■ ■ ■ ■

Preporučamo ovaj kolektarčić svima, a u prvom redu onim učiteljima i učiteljicama, koji se na njegovu sadržaj kod povjerenih im mladića i djece osjećaju kao da su dobili svoj osobni savjetnik i prijatelja.

Političko društvo: Hrvatski Slovesno-umjetnički obdruživači će, s početkom 1913. godine, u dvorani Hrvatske Gimnazije u Zagrebu izdati svoju skupnu godišnju izvješćnu knjigu: "Skupna izvješćna knjiga Hrvatske Gimnazije".

Čestit Božić i sretnu novu godinu

želimo svim našim voljenijim predplatnicima i mušterijama uz odlično postovanje uprava „Naše Slove“ i Tiskara Laginja i dr.

Prodaje se ormar dvokrilni uz jeftinu cijenu. Via Ercole br. 21, III. pod lievo.

Br. 2550.

Raspis dražbe.

Ovlašteno od općinskoga zastupstva u sjednici od 12. XII. o. g. ovo poglavarstvo raspisuje ovime javnu dražbu za prodaju obćinskog zemljišta označenog Čestitcom 2626, t. j. 25 Ul. 651 opć. Baška. Zemljište leži neposredno uz moršku obalu i suprot kupalištima. Zemljište će se prodati najboljem ponuditelju bilo cijelo ili dio. Kupac je dužan da tu sagradi kuću za stanovanje ili obrt. Najniža je cijena 6 K m². Dražba će biti u općinskom uredu u Baški dne 8. siječnja 1913. od 10 do 12 sati pred podne. Uvjeti prodaje razvidni su u općinskom uredu za vrijeme uredovnih sati. Općinsko poglavarstvo **BASKA**, dne 14. XII. 1912.

Načelnik: B. Kaftanić v. r.

Oglas.

Meatna hranilnica u Kranju je najjedniji zaključak upravnog odbora u sjednici dne 17. decembra 1912. povisila kamatnijak počevši sa 1. januarom 1913. i to:

1. za Međue uložke na 4 1/2% — stedni uložci se ukamaćuju polunjesečno, kamatni uložci se pribrajaju k glavnici polugodišnje t. j. 30. junija i 31. decembra svake godine, rentni porez plaća hranilnica sama iz vlastitog imetka;
2. za sve hipotekarne zajmove na 5 1/2%;
3. za obćinske zajmove i za zajmove javnim korporacijama za 1/2%, oziroma za nove takove zajmove na 5%;
4. za zajmove na vriednostne papire na 6%;
5. za mjenice na 7%.

U Kranju, dne 18. decembra 1912.
Kamataljstvo meatne hranilnice.

PEČATE

iz GUMBE izradjuje tiskara Laginja i dr. Via S. I. - Pola - Via S. I.

ANT. RADIĆ
NAJVEĆA BAKARNA ZLATARUJA
ANT. SPIJET

PEKARNA
LJUDEVIT DEKLEVA
Via Campo Marzio br. 5 - Podružnica: Via Sissano 14
Prodaja svježeg kruha tri puta na dan.
Direktna poslužba u dom i u javne lokalce.
Prodaja svakovrste brašna iz najboljeg mlina po dnevnoj cijeni.
Poslužba brza i točna.

Ulje za sluh
Koristi se od najstarijih vremena za liječenje svih vrsta gluhoće. Daje se u obliku i kapsula. Pokušajte na sebi po 4 K boca u glavnoj Zvezdi Trst. Via Novca 35.

Julius Meinl
Uvoz kave

NOVA PODRUŽNICA PULA
Via Sergia br. 35.
3488 58

Austro-hrvatsko
pomoćarsko društvo za pomoć i Pula.
Kamataljstvo u Pula.
Vlastito odpravništvo na Bledi, Riva Cr. stoforo Colombo.
Plovitbeni red
vrijedi od 1. listopada 1912. do opoziva.
Pruga: Pula-Rijeka.

Svaki dan	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Svaki dan
7.45 prije podne	odl.	VRJUNAT	dol.	4.50
6.10	dol.	Krik	odl.	4.30
7.05	dol.	Glavokot	dol.	4.20
7.05	odl.		odl.	3.40
7.35	dol.	Malinaka	dol.	3.30
7.45	odl.		odl.	2.65
8.30	odl.	Omitalj	odl.	2.10
8.35	odl.		dol.	2.00
9.30	dol.	RIJEKA	odl.	12.50

Uvjetno pristajanje u Mrtisama i Terkelama.
Pruga: Rijeka-Nerezine.

Poned.	Četvrt.	Postaje	Utorak	Peta
10.15 prije podne	7.35	VRJUNAT	po podne	po podne
10.50	8.10	Opatija	5.00	5.00
11.00	8.20		4.25	4.25
12.20	9.40	Bedi	4.15	4.15
12.30	9.50		2.65	2.65
1.30	10.40	Mersig	2.45	2.45
1.50	10.50		1.55	1.55
2.10	11.30	Krik	1.45	1.45
2.20	11.40		1.05	1.05
			12.55	12.55
			11.25	11.25
		Balkanova	11.15	11.20
		Lopar	10.10	
			10.05	
		Rab	9.25	9.00
			9.00	9.00
		Lun	8.85	8.30
			8.80	8.30
		Vali Lokaj	7.20	7.20
			7.10	7.10
		Mal Lokaj	7.00	7.00
			6.50	6.50
		NEREZINE	6.00	6.00

Uvjetno pristajanje u Pula i St. Baški.
Brza pruga: Rijeka-Opatija-Lovran-Rab

Od 1878! Posvuda čuveni glasoviti objavljenoj domaći lijek. Kod većih naručbi znanat popust.

A. THIERRY-a balsam
Zakonom saštićeno.
Svako patranje, opostasno i prepodaje drugih balzama sa zavaravajućom markom progol se kazeno po suda i strogo kazni. Djeluje sigurno, ljekovito kod svih bolesti organa disanja, kašlja, izbacivanja prokuklole, kataris grla, prosovlja, bolesti pluća, apječjalno kod infuzanoe, bolesti želuca, upale jetara i slezena, pomazivanje stotice, zubobolje i ustnih bolesti, uranje zglobova, opekline, kožnih bolesti itd. 12/3 ili 6/1 II i vel. posebna boca K 5.60

Thierry-eva jedino prava conf. folijaka mast
sigurna i stalna ljekovito djelovanje kod rana, otok, otečala, upala, abscesa, odstranjenje sva strana tjelesna, sa dotia u tjelelo pa često predusratne operacije, koje su sa bolima skopane, ljakovita kod još tako starih rana, 2 posude stoje K 3.60.

Uvjetno pristajanje u Pula i St. Baški.
Brza pruga: Rijeka-Opatija-Lovran-Rab

Ustanovljena 1891.
ISTARSKA POSUJILNICA u POLI
registrišana zadruga na ograničeno jamčenje
Vlastita kuća (Narodni Dom)
Podružnica u Pazinu.
Daje hipotekarne i mjenbene zajmove i uz mjesečnu otplatu te prima uložke, koje ukamaćuje uz

4 1/2 %

čisto bez ikakvog odbitka.
Ustanovljena 1891.

Svaki Srijedu	Odl. i Dol.	POSTAJA	Dol. i Odl.	Svaki Srijedu
7.35 prije podne	odl.	VRJUNAT	dol.	7.30
8.10	dol.	Opatija	odl.	6.45
8.30	dol.		odl.	6.35
8.35	dol.	Lovran	odl.	6.30
8.40	dol.		odl.	6.10
12.30	dol.	Rab	odl.	2.30

Uvjetno pristajanje u Malomostajama sv. Martina.
Pruga: Baška-Pula-Rijeka.

Svaki Nedjel.	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Svaki Nedjel.
7.35 prije podne	odl.	VRJUNAT	dol.	9.20
8.10	dol.	Opatija	odl.	8.45
8.30	dol.		odl.	8.35
8.35	dol.	Lovran	odl.	8.15
8.40	dol.		odl.	8.10
1.35	dol.	LOŠINJVELI	odl.	2.30

Uvjetno pristajanje u Malomostajama sv. Martina.
Pruga: Baška-Pula-Rijeka.

Svaki Uvjetno Četvrti	Odl. i Dol.	Postaje	Dol. i Odl.	Svaki Uvjetno Četvrti
7.35 prije podne	odl.	VRJUNAT	dol.	9.20
8.10	dol.	Opatija	odl.	8.45
8.30	dol.		odl.	8.35
8.35	dol.	Lovran	odl.	8.15
8.40	dol.		odl.	8.10
1.35	dol.	LOŠINJVELI	odl.	2.30

Uvjetno pristajanje u Malomostajama sv. Martina.
Pruga: Baška-Pula-Rijeka.

Svaki dan	Odl. i Dol.	POSTAJA	Dol. i Odl.	Svaki dan
7.35 prije podne	odl.	VRJUNAT	dol.	4.30
8.10	dol.	Opatija	odl.	4.15
8.30	dol.		odl.	4.10
8.35	dol.	Lovran	odl.	3.30
8.40	dol.		odl.	3.30
7.00	dol.	ČIKOVAN	odl.	3.00

Uvjetno pristajanje u Malomostajama sv. Martina.
Pruga: Čikovanje-Rijeka.

NAJBOLJI NAMJESTAJI SNAGE
kao motora na naftu sastava DIESEL, najsvjetije i najsigurnije konstrukcije, prometni izdatci po konjskoj sili na uru 17, hal. više, motore sa plin (gas), benzini, fosfor, kerosin i ulje sa obitajke, poljodjelake i kmetstva namjesteje; snage, dalje namjesteje na parni i plin protzradja:

BRAZUJANSKI TRONCIKI MOTORA
na plin i d.
(A. G. Brauder Konstruktor i izraditelj u MONIZ MILLE, BRESOV)

najveća špijalna tvornica Evrope
Glavno i isključivo zastupstvo; kamo sve upite upravljati valja:
Tehnička poslovnica:
EMANUEL I OSKAR KRAUS,
TRST, Via San-Nicolo 2b.
Dobivati se otpunod opasne sa obitajke i izradnja poduzeta
Cijena na zahtjev besplatno i bez postarine.
Doplativaje: hrvački, slovenački, talijanski i njemački.

7.15 pr. p. odl. Čikovanje - Pula 2.45 pr. p. odl. Rijeka - Pula 1.45 pr. p.